

Miljønytt

1. Utgave - 2019 • Årgang 26.

Det er så lite og nært, det perspektivet vi har
man må løfte blikket for å finne svar
på de faktorer vi ikke kan se
utenfor komfortsona et sted

For om du tviler eller tror
hvem er kildene for de mange ord
Påstander deles i sosiale media og på nett
Hvem tar feil og hvem har rett?

Det er bedre med et føre var enn etter snar
men bruk også den fornuften du har
La tvilen komme din neste til gode
Vi skal både leve av og ta var på vår klode

- Bruk dovett!
- Vis oss hva du har i sekken
- Vrakpant på campingvogner
- Rensing av sigevann
- Tanker om produsentansvar

I høst har vi satt fokus på dovett!
Det er kun tiss, bæsj og dopapir som skal kastes i toalettet.

Gjermund har ordet:

Sirkulær økonomi - mengder og kvalitet

I en sirkulær økonomi er avfall først og fremst råstoff for ny produksjon. Hensikten er å redusere behovet for jomfruelige ressurser som brukes. Målet om økt materialgjenvinning og ombruk medfører i prinsippet at det ikke skal finnes avfall i fremtiden, bare ressurser som går i sirkulasjon.

Som vi tidligere har skrevet om, er det enighet i EU om 65% materialgjenvinning innen 2035. Regelverket krever at medlemslandene innfører kildesortering for papir, metaller, plast og glass. Og innen 2025 for tekstiler og farlig avfall. I tillegg kreves det obligatorisk utsortering av matavfall innen utgangen av 2023.

Mål for ombruk og materialgjenvinning:

- Obligatorisk utsortering av matavfall innen 2023
- Obligatorisk innsamling av tekstiler og farlig avfall innen 2025
- 55% materialgjenvinning innen 2025
- 60% materialgjenvinning innen 2030
- 65% materialgjenvinning innen 2035
- Produsentansvaret ilegges krav om full kostnadsdekning for behandlingskostnader

Og hva betyr dette for innbyggerne i Lofoten? Vi er godt i gang og har allerede innsamlingsordning for papir, plast og matavfall. Glass- og metallemballasje innføres i 20/21. Hvilken løsning det blir for tekstiler og farlig avfall vil bli utredet nærmere.

Kvalitet: For å beholde materialegenskapene i produktene betyr det at vi som er aktør innen avfall- og gjenvinningsbransjen er avhengig av høy kvalitet på ressursene som vi sender til gjenvinning. God sortering gir god kvalitet!

Tilbakeblikk: Det nærmer seg 25 år siden jeg begynte i avfallsbransjen, mengden avfall levert til LAS har i denne perioden økt fra ca 10 800 tonn til ca 29 000 tonn. I 1997 ble 800 tonn levert til gjenvinning mens hele 10 000 tonn ble deponert, til sammenlikning ble det i 2018 levert ca 27 000 tonn til gjenvinning og 2 000 tonn ble deponert. Målet er å få enda mer avfall over fra energigjenvinning til materialgjenvinning, det betyr at mye av ressursene som i dag leveres som brennbart restavfall bør kunne kildesorteres enda bedre, slik at produktene enten kan brukes på nytt eller bli til nye produkter.

Sammen med dyktige medarbeidere og dedikerte innbyggere for miljø, er det mye som tyder på at vi i Lofoten allerede er på god vei for å nå målene som er satt.

Gjermund Vian, daglig leder

kilde: avfallnorge.no

Utgiver av LAS Miljønytt:

Lofoten Avfallsselskap IKS, Lekneskroken 3, postboks 99, 8376 Leknes
tlf: 907 63 659 post@las-lofoten.no
www.facebook.com/las.lofoten www.las-lofoten.no

Bruk dovett!

Det som spyles ned i toalettet blir ikke borte! Etterhvert som bruken av våtservietter har bredd om seg, ser vi at noen tror dette kan fungere som toalettpapir, men det fungerer desverre heller dårlig. Våtservietter og bomulldotter fører fort til tette rør og pumpesystem. Det har vært tilfeller hvor vi ikke har fått tømt på grunn av at dette, og det er en svært kjedelig situasjon for den abonnenten det gjelder.

Avløpssystemet er laget for å håndtere bare tiss, bæsje og dopapir og ikke noe mer enn det. Og det gjelder enten man har septikktank eller er koblet på kommunens anlegg. Noen har kanskje også utløp hvor det ikke er ordentlig rensing ennå. For i strandsonen finner man igjen bomullspinner, bind/truseinnlegg og våtservietter, og mistanken hviler på at dette avfallet kommer via toalettet. Det er også blitt kjent at mange kaster engangslinser i toalettet, men de er heller ikke laget av organisk materiale og skal derfor i restavfallet.

Matfett er en annen "synder" bak tette rør. Vent heller til det størkner og kast det i matavfallet. Frityrolje derimot, må leveres på miljøstasjonen.

Medisiner og produktrester fra farlig avfall (kjemikalier) er andre ting som fra tid til annen ender opp i toalettet. Medisiner skal leveres på apoteket og farlig avfall på miljøstasjonen.

Ja takk til:

✓ Tiss ✓ Bæsje ✓ Dopapir

Nei takk til:

- Våtservietter
- Bind/truseinnlegg
- Q-tips
- Engangslinser
- Vasketuer
- Matfett
- Medisiner
- Kjemikalier

Grener til besvær

Når du får varsel om tømning av septikktank, og har mange trær langs veien inntil boligen eller fritidsboligen, må du sørge for fri vegbane. Slambilen er mye større enn en personbil, og grener som skrapes mot bilsiden eller speil kan gjøre skade på bilen.

Vi har opplevd flere tilfeller der abonnentene ikke har fått tømt, på grunn av dårlig fremkommelighet.

Nye ansikt

Administrasjonen ble tidlig i vår forsterket med to nye personer. Ole Marius Rostad er den nye drifts- og økonomisjefen. Ole er fra Kabelvåg, hvor han fortsatt bor. Han kom fra jobben som prosjektleder i Kystverket, hvor han jobbet med drift og anbud av fiskerihavner. Ole er godt i gang med jobben, hvor han skal ha kontroll på alt fra økonomi til et overordnet ansvar for driften ute på anleggene.

Anders Hauge Løge er vår nye miljøingeniør. Anders er bosatt på Fredvang, men er opprinnelig fra Bærum. Før Anders kom til Lofoten jobbet han som mekanisk ingeniør i Aker Solutions, mens han her i Lofoten var innom skolverket som vikarlærer før han kom til oss. Anders sine hovedoppgaver vil være å arbeide med prosjekter innen drift og miljø.

Oppgradering

Byggingen av ny sorteringshall ved Leknes Miljøstasjon er godt i gang, og ferdigstillelse forventes i midten av januar. Da blir sorteringsrampen under tak og det blir en bedre opplevelse å sortere avfallet de dagene hvor det ikke er sol og vindstille. Målet er at de fleste avfallstyper/fraksjoner kommer inn i hallen. Hageavfall og landbruksplast vil fortsatt være i friluft.

Sorteringshallen får gjennomkjøring, slik at man slipper å rygge med henger, og det er plass til to biler ved siden av hverandre slik at kapasiteten også blir bra.

De neste byggeprosjektene som står på trappene, er sorteringshall i Fjøsdaalen og Svolvær. Utfordringen her har vært at stasjonene har lite areal, men man ser nå ut til å finne en løsning. Prosessen videre her er å gjennomføre en anbudskonkurranse, først for Fjøsdaalen, der byggestart er planlagt til våren 2020.

Det bygges også renseanlegg for sigevann i Haugen og ny materialhåndterer for arbeid og klargjøring av jern og metaller er også under anskaffelse, da den gamle var moden for utskifting.

Har ikke renovasjonsbilen tømt i henhold til tømmekalenderen?

Se våre nettsider www.las-lofoten.no for rute og driftsmeldinger for

årsak og eventuelle endringer. www.las-lofoten.no

Vis oss hva du har i sekken

Fra 1.1.2020 vil det bli forbudt å benytte svarte sekker til å levere rest-avfall/usortert til miljøstasjonene/Haugen. Det betyr også at svartsekker heller ikke kan benyttes når man leier containere ved renovering eller salg av hus, eller når man benytter container på f.eks en kai.

Kommer du med svarte sekker med avfall i dag, vil det være en overgangsperiode frem til 1.1.2020, men vi kan be om at sekken åpnes slik at vi får tatt den kontrollen som er nødvendig.

Det er blant annet på grunn av de kravene myndighetene stiller til oss om at vi skal kontrollere avfallet som vi mottar, at vi nå innfører dette. Men vi har også stor tro på at gjennomsiktige sekker vil gi bedre sortering, og føre til økt gjenvinning. Og det er bra for kloden vår, da man blant annet benytter mindre energi til å gjenvinne enn å utvinne nytt råstoff. Ta for eksempel aluminium, for å gjenvinne kreves bare 1/10 av energien som det tar å utvinne metallet fra bauxitt. (kilde:avfallsor.no og snl.no)

Mottakskontroll skjer både på vekta ved levering av avfall, samt at det ved større leveranser gjøres mottakskontroll i Haugen.

Sekkene kan kjøpes hos oss, og vi oppfordrer forhandlere til å anskaffe sekker for salg.

Dunker til glass og metallemballasje

Representatskapet i LAS vedtok 16.10.18 i driftsbudsettet for planperioden 2019-2022, at det skal innføres en egen dunk for glass- og metallemballasje.

Det er budsjettet at denne dunken blir utdelt i løpet av 2020, og innhenting starter vinteren 20/21. Eksakt dato er ennå ikke besluttet og vil derfor bli kunngjort etterhvert som vi nærmer oss utdelingsdato.

Det kan være enkelte områder hvor det er mer hensiktsmessig å benytte en felles løsning, men de aller fleste vil få egen dunk.

Vi vet det er mange som vil bli glade for å få et enda bedre tilbud for sortering. Både glass og metall er "miljøvennlige" produkter å benytte, og kan gjenvinnes til nye gjenstander.

Det sorteres stadig mer glass- og metallemballasje og vi håper at avfallet blir like rent og fint når det kommer i egne dunker. Husk avfallet må skylles/vaskes rent for produktrester, og det er kun emballasje som kan gjenvinnes.

Inntil henteordningen er på plass, ber vi om at bæreposer og annet avfall ikke hensettes ved våre returpunkt, men tas med hjem eller leveres på miljøstasjonen.

Foto:Loop

Vi minner om.....

* **At bleier er restavfall:** Fra 1.1.2019 ble bleier regnet som restavfall. Tidligere var dette matavfallet. Men på grunn av risikoen for mikroplast, er dette nå endret. Dette gjelder både husholdning og barnehager.

* Vi kan **ikke** ta imot **ubenyttet ammunisjon** - det regnes som "eksplosjonsfarlig avfall" og leveres tilbake til forhandlere, eller ta kontakt med politiet tlf: 02800.

* **Nødbluss** og **raketter** kan vi heller **ikke** ta i mot, og de utgjør i tillegg en brannfare! Dette leveres tilbake til forhandler, eller ta kontakt med politiet på tlf: 02800

* Det er bare **glasseMBALLASJE** som skal kastes i glass- og metallemballasje-containeren. Annet glasstøy må leveres som inert avfall på miljøstasjonen.

Vrakpant på campingvogner

Nå kan du levere din utrangerte campingvogn og få pant på den. Ordningen kom i 2018, men det har ikke vært noe mottak her i Lofoten før nå.

LIAS Bilopphuggeri har inngått en avtale med oss, der vi blir et såkalt satelittmottak. Det betyr at LIAS tar seg av det administrative, mens vognen leveres til oss, og der vi tar miljøsaneringsjobben.

For at du kan levere til oss, så trenger vi et bestillingsskjema (vrakmeldingsskjema) fra LIAS, der chassisnummer fremgår, slik at vi kan utføre kontroll. Vi ber deg derfor ta kontakt med LIAS først, for veiledning, før du kobler på vognen og drar av sted mot Haugen. For det er bare ved mottaket vårt i Haugen at vognene kan leveres.

Vrakpanten er på kr 3000,-

Vognen skal tømmes for løse gjenstander og søppel. Det betyr at skuffer og skap må tømmes først. Hvis vognen leveres med dette så påfølger gebyr og betaling for avfallet.

Sigevann

Vi har det siste året jobbet med prosjekteringen av et nytt renseanlegg for sigevann fra deponiet i Haugen, og nå er arbeidet med byggingen kommet godt i gang. Sigevann er nedbør som filtreres gjennom deponiet og fanges opp av en tett forseglingsduk, før det føres i rør ut i havet.

Siden vi har deponi er vi pålagt å ha kontroll, og tar derfor regelmessige prøver og overvåker konsentrasjonen av miljøgifter i vannet. Deponiet i Haugen har i utgangspunktet et stabilt lavt nivå av miljøgifter, men på grunn av regler fra myndighetene er vi pålagt å bygge et renseanlegg som vil gjøre vannet enda renere.

Anlegget består av en oppsamlingstank støpt i betong under bakkenivå. Selve anlegget er bygget inn i en container som vil stå oppå tanken. Renseanlegget leveres av Mivanor AS og være i drift før nyttår.

Av nytt avfall som legges på deponi er det i hovedsak inert avfall som legges der. Inert avfall er avfall som ikke kan brenne og kan dermed ikke gjenvinnes til energi. Eksempler på dette er porselensvask, murstein, knust glass, speil, med mer. Også noe avfall som ikke kan gjenvinnes på grunn av vanskelige kombinasjoner av materialer, kan legges på deponi. I begge tilfellene er det strenge regler til at avfallet ikke skal kunne lekke miljøgifter.

Ikke *plast* i matavfallet !!!

Det er helt riktig at agurk, boller, serverlat og leverpostei som ikke kan spises skal kastes som matavfall, men det er ikke meningen at platen skal være med... De fleste har heldigvis forstått det, men det er noen igjen så vi håper at vi kan nå frem til disse nå. Man må ta matavfallet ut av emballasjen, før man kaster det i matavfallet.

Bildeeksemplet er hentet fra et avvik som kom inn til oss, for det er dessverre noe av maten som kastes, som kommer sammen med emballasjen.

Så vær så snill og fjern emballasjen FØR du kaster maten i matavfallet/ det organisk avfallet. Tusen takk for hjelpen!

**Tips: rullen med bioposer holder seg lengre
når den oppbevares kjølig**

Ansatte med “ferske” fagbrev

Anders Iversen, Iren Markussen, Odd Arne Rasmussen, Sebastian Nikolaisen og Mareno Arntzen er alle ansatte hos oss, og kjente ansikter for mange av dere. I mai tok disse fem fagbrev i gjenvinningsfaget!

For å bære tittelen “gjenvinningsoperatør, så må man gjennom teoretiske samlinger hvor man får undervising om både avfallstyper og miljøsanering, samt HMS med mer, i tillegg til den praktiske gjennomføringen.

Vi i LAS er stolte over at hele 5 av våre kolleger tok fagbrevet, da det kvalitetssikrer jobben vi gjør ytterligere.

“Husets” kompetanse og ansiennitet

For å drive en bedrift må man ha kompetanse på mange felt, både til ledelse, stabsfunksjoner og sist, men ikke minst, kompetanse til å utføre alle oppgavene som må gjøres fra avfallet blir levert til oss og til det er behandlet og håndtert, og sendt til material- eller energigjenvinning, blitt til jord eller lagt på deponi.

Gjennom de daglige arbeidsoppgaver som skal løses, lærer vi hver dag. Og en av de tilbakemeldingene fra de ansatte er at dagene ikke er like, det er mye variasjon og det er positivt. Og all den her kompetansen kan vi sette et tall på ved å se på ansienitet. I LAS har vi en gjennomsnitts ansiennitet på 11,8 år, og i 2020 er det 4 stykker som har 25-års jubileum som ansatte i LAS. Det er Grethe Isaksen, Dag Arne Eltoft, Stig-Tore Benjaminsen og Gjermund Vian! Tilsammen har disse laget ned 100 årsverk i den tiden de har stått på for LAS. Dette er hva vi kaller “realkompetanse”, og som bygges opp gjennom å høste praksis.

Men det er viktig at de ansatte i LAS også har formell kompetanse fra skolebenken. Derfor er det gledelig at hele 5 stykker tok fagbrevet som fagarbeider nå i år. Også tre andre ansatte tar videreutdanning på høyskolenivå ved siden av jobb i skrivende stund. Fra før har vi også ansatte med master- og bachelorgrad, i tillegg til at flere har vektall på høyskolenivå. Dette føler vi er med å styrker oss som bedrift når vi skal finne gode løsninger for de arbeidsoppgavene som skal løses.

At de ansatte får utvikle seg faglig gir også god mestringsfølelse og motivasjon, noe som vi tror påvirker den enkeltes trivsel og arbeidsmiljøet generelt.

Meld fra om eierskifte og endring i adresse!

Husk å melde endring i adresse og eierskifte til oss på: post@las-lofoten.no eller tlf 907 63 659. Eventuell avtalegiro må abonnenten selv avslutte i sin bank, vi har ikke anledning å gjøre dette.

Trevirke vs blandingskomponenter

I kulturhistorien om de bosetningene som var på yttersida av Lofoten, så får vi fortalt at trevirke til husbygging var sjeldent, og at det var vanlig å ta med seg plankene til nye tufter når man flyttet fra området. Eide man ei fjære kunne man være heldig at det rak planker og tømmer i land. Dette ble regnet som en ressurs og et gode.

Når trevirke var mangelvare ble det heller ikke så mye avfall, ettersom det ble gjenbrukt og tatt godt vare på. I dag har vi bedre råd og tilgang, og byggvare forhandlere er etablert flere steder. Det bygges i Lofoten, og gamle bygg renoveres. Noen benytter snekkerfirma mens andre tar fatt på utfordringen selv som privatperson.

Nye løsninger gir flere muligheter, men øker behovet for informasjon og sortering når dette avhendes som avfall. For hva inneholder for eksempel gulvbord på terrassen, lysstolper og MDF-plater? Er det rent (organisk), er det behandlet med stoffer som helst ikke bør komme på avveie, og som til og med kan være farlige for oss?

Som **behandlet/urent trevirke** kan du levere alt behandlet trevirke som er malt, oljet, eller beiset, samt treprodukter som sponplater, limtre, parkett og kryssfiner.

Det gjør ikke noe om trevirket har spiker eller skruer, de kan gjerne følge med. Store nagler derimot, må fjernes. Metallister, plast eller keramiske fliser kan ikke sendes med - dette må fjernes, hvis ikke så kan ikke trevirket leveres som trevirke. Trevirket kvernes og vidresendes som nettopp det.

MDF-/huntonitplater, laminat/tarkett og asfaltplater er **restavfall**. Det samme gjelder vindusrammer med glass og/eller gummilist.

CCA-impregnert trevirke og kreosot skal leveres som **farlig avfall**.

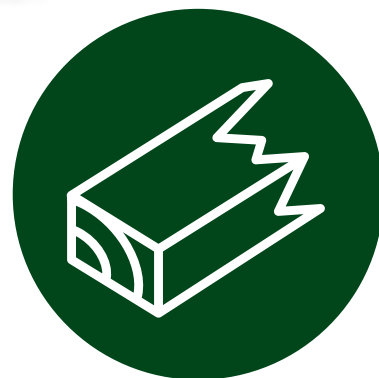
Kreosot inneholder kreftfremkallende stoffer og stoffer som er sterkt irriterende for huden (miljødirektoratet.no). Arsen som står for A'n i CCA og er i seg selv ikke særlig giftig, men når det oppvarmes kan det reagere med oksygen, og danner arsenikk som derimot er svært giftig for både mennesker og dyr (snl.no). Det er derfor svært viktig at trykkimpregnert materiale ikke havner på et bål, da det kan forurense Lofoten på en "usynlig" måte med miljøgifter.

Kilde:

<https://www.miljodirektoratet.no/verktoy/sporsmal-og-svar/>

[kreosot---sporsmal-og-svar/](#)

<https://snl.no/arsen>

Avfallsbransjen, et viktig verktøy i kampen mot forurensning

Når vi står med hendende fulle av avfall er det en lettelse å vite hvor og hvordan vi kan levere avfallet. Vi kan legge det i dunkene som er utlevert, eller levere det på miljøstasjonen. Noen har hjemme-kompostering for matavfallet og kald kompost for hageavfall, men stort sett blir det meste som kastes levert til LAS. Hva skulle man gjort uten? Tidligere ble avfallet brent i fjæra, kasta i myra eller lagt på islagte vann der avfallet endte på bunnen når isen smeltet. De aller fleste er nok mer fornøyde med at de slipper det i dag, selv om avfallsmengden heldigvis ikke var like stor da som nå.

Ikke alle har det så enkelt som oss.

I enkelte utviklingsland er ikke avfallssystemet like godt utbygd. Gjennom prosjektet "Clean Oceans through Clean Communities" som ledes av bransjeorganisasjonen Avfall Norge, er utgangspunktet tanken om at for å få slutt på forsøpling i havene, må det avfallsbehandlingssystemer på plass på land. Per nå gjennomføres det et prøveprosjekt i Indonesia (ODE-land) i samarbeid med Norad.

En avfallsbransje vil kunne gi arbeidsplasser og ressursutnyttelse av avfallet i stedet for at det skal ende opp som forsøpling og miljøproblem. En avfallsbransje som er litt idealistisk og som er regulert av lover og regelverk, slik at man ikke ender opp med en situasjon som i Italia, med det som kalles "dødens triangel". Dette området kalles "dødens triangel" fordi det er et høyt antall krefttilfeller her, og det skyldes at området har vært dumpingplass for farlig industriavfall.

Holdningendringer

Det hjelper ikke med systemer hvis folk ikke benytter dem. Derfor er også holdninger viktig. Vår adferd styres av våre holdninger, og holdninger påvirkes av vår kunnskap. Men i dag, kan det være vanskelig å vite hva som er fakta og hva som er falske nyheter. Klima er et godt eksempel på de store ting hvor det er uenighet. Om avfallet går på ei dyng eller ikke, er eksempel på de noe mindre ting. Felles er at hva du velger å tro på, påvirker også adferden din og hva du velger å gjøre.

Men i jakten på sannhet er det også ting vi vet. Vi kan ikke bruke mer av jordas fornybare ressurser enn den klarer å produsere. Da den blir utarmet og brakt i ubalanse. Og samtidig er vi også forbrukere i det vi trenger for å leve. Så bruk "føre var"-prinsippet og gjør så godt du kan. For om vi handler lokalt, tenker vi også globalt.

Kilder:

<https://www.avfallnorge.no/bransjen/nyheter/norsk-avfallskompetanse-skal-bidra-i-kampen-mot-marin-fors%C3%B8pling>

<https://www.aftenposten.no/norge/i/qn2B1/I-Dodens-triangel-skyter-krefttilfellene-i-varet> med flere.

forsøpling

Informasjon og forebygging

En del av oppgaven til et avfallsselskap (for å oppfylle kommunenes forpliktelser) er å informere om hvordan man skal sortere avfallet. Men vi har gått litt lengre, ved å engasjere oss i eierløst avfall gjennom prosjektet Clean Up Lofoten. Gjennom dette prosjektet både rydder vi og utfører forebyggende arbeid.

I følge en artikkel på VG.no (16.sept) svarte 87% av de spurte i en meningsmåling utført av Opinionen at de i svært stor grad eller i stor grad er bekymret for plast i havet. Derfor er det viktig for oss å bruke vår kompetanse til å bidra til at verden blir et renere sted, med å gjøre det vi kan her i Lofoten.

Forebyggende tiltak i år:

Lofotruss for miljøet

-Russen setter fokus på forspøling gjennom å rydde og å hindre at avfall kommer på avveie i utgangspunktet.

Lofotanalysen i samarbeid med Salt

Alle tallene som er registrert fra 2011-2018 blir konvertert til et format som kan benyttes til forskning, og der målet er å gå vitenskaplig til verks for å se om det blir mindre avfall.

På jakt etter mikroplast langs vei

Det er mye snakk om miljøgifter langs vei, men hva med mikroplast? Det er viktig at urene masser ikke blir benyttet på lik linje med rene. Det kan f.eks. være uheldig hvis grøfterensk blir benyttet som matjord på dyrket mark.

Samarbeid med trafikkskoler

Både gatekjøkken-og drikkevareemballasje er gjengangere i forsøpling langs vei. Sannsynligheten for at dette har havnet der via et bilvindu er stor. Unge mennesker skal bli ansvarlige sjåførere, og da er det viktig at man også blir bevisst på hvor avfallet skal kastes.

Fokus på rundballeplast

En av artiklene vi finner både langs kystlinja, i trær og i gjerder er også landbruksplast. Det er svært viktig at dette ikke havner på avveie.

For en fullstendig og mer detaljert oversikt over våre tiltak, se www.cleanuplofoten.no

Vi fant vi fant, litt av hvert i år også. Det rareste var kanskje en juletrekule, eller var det kanskje boksen med "tørrgjærpulver for bruk i høyder over 3000 meter".....!?!

Resultat fra stand- og kystrydding

2019-sesongen er på hell, og mye marint avfall er ryddet i år igjen. Vinteren 2018/-19 bød på storflo som "vasket frem" mye nedgrodd avfall på øyene vi ryddet på innersida, og viser hvor viktig det er med lokalkunnskap og kontinuitet når tallene skal tolkes. I år har vi fått gjennomført alle planlagte turer med RIB og rydding, både til yttersida og innersida av Lofoten. Her er det mange frivillige som har bidratt, men nytt av året er også at vi forsøkte oss med en fast gjeng fra Lofoten Folkehøyskole som ryddet en del øyer på innersida. Dette kaller vi "proffrydding" i motsetning til turer hvor frivillige bidrar. Siden mye av Lofoten er ryddet, blir også en stor del av den jobben vi gjør også "vedlikeholds-rydding". Det går litt fortere å rydde ettersom avfallet er "nytt" og ikke like nedgrodd av vegetasjon. Da er det lettere å se, men fortsatt har man en fordel av å vite hvor man skal lete. Det er ikke alt som er synlig med det blotte øye, og å lytte hjelper også. For hvis du trækker på en plastflaske som er skjult under vegetasjonen, så høres en knasende lyd. Tiltakene innenfor opprydding av marint avfall gjøres med midler fra Miljødirektoratet.

Så langt har vi funnet mest av korte tau (15%), garnringer/flottører (9,2%), isopor over 5 cm (8,5%), korker (6,8%) og drikkeflasker i plast med utenlandsk design (6,7%). Oppdaterte tall og data kommer i en oppsummerende rapport når vi nærmer oss jul. Så langt er det færre enheter registrert ryddet i år, med "bare" 56918 stykker. Antall ryddeaksjoner er stabil med økning på +5, mens antall ryddede meter har gått ned.

Når LAS Miljønytt kommer ut er ryddingen avsluttet for i år, men så fort vi starter på 2020 er det åpent for å begynne med rydding igjen. Skjema og informasjon vil ligge på www.cleanuplofoten.no, og skjema har vi også oversatt til engelsk. Her vil også den fullstendige rapporten komme når den er klar, med alle våre funn og oversikt over rydesteder.

Resultat fra 2019*

Kommune	Moskenes	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Andre	Sum
Antall aksjoner	21	22	79	45	3	170
Antall deltakere	175	178	576	535	64	1 528
Antall meter	10 215	31 310	69 780	34 035	2 000	150 340
Antall kg	9 449	9 426	18 750	9 342	160	48 047

*Tallene er ikke endelige, da vi mangler å få inn noen ryddeskjema og vekter.

Ved første øyekast, ser det ganske rent ut, men på denne stranden fant man usedvanlig mange sko (t.v.).

Flotte naturopplevelser er en del av bonusen med rydding.

Med midler fra:

Oppgradering av nettsiden

Det var på tide synes vi, og vi håper at du er enig med oss. Vi har oppgradert siden vår med flere nye "funksjoner" og den største av dem er at det nå er mye enklere å finne hvilken rute som kjøres på dagens dato. Det er lette å se hvor ruta går ettersom det er et kart som du kan klikke deg inn på. Vi har også fått ett nytt meny punkt som heter "selvbetjening", her ligger det svar på mange av de spørsmålene som er gjengangere fra dere abonnenter.

Så klart finner du også informasjon om åpningstider, priser, kildesortering, våre verdier og kontaktinformasjon med mer.

Nettsiden er laget av Promo Norge, og designet er tilpasset både bruk av nettsiden på smartmobil og nettbrett, i tillegg til en datamaskin, slik at det skal bli lett for deg å finne frem til den informasjonen du søker, der du er.

Henvelender på facebook

Ofte får vi forespørsler via vår facebook side. Vi ser at sosiale media er populært for å finne informasjon. Vi svarer primært i vår åpningstid, og de aller fleste får svar i løpet av dagen. Det er viktig at dette ikke må forveksles med en 24-timers *chattetjeneste*. Trenger du svar fort, så anbefaler vi fortsatt å ringe oss hvis du ikke finner svar på nettsiden. Du kan også benytte e-post, men benytt gjerne post@las-lofoten.no når det gjelder spørsmål rundt abonnement og tømning.

Foto: Promo Norge

Lille Heldig, var heldig tross alt!

I begynnelsen av september lå det en dag en liten kattunge på en palle ved sorteringshallen vår. Hvor kom den fra? Har den vært med en av renovasjonsbilene eller har den kommet dit på egen hånd? Dyrebeskyttelsen LoVe mente at kattemor hadde hentet ungen sin hvis de holdt til i nærheten, så det kan tyde på at Lille Heldig har kommet fra et annet sted i Lofoten.

Vi håper at kattungen i såfall har kommet med renovasjonsbilen ved et uhell, for det hadde vært utrolig trist hvis noen hadde lagt den der med vilje!

Da Lille Heldig ble funnet av en av Østbø's sjåfører, var den svært medtatt og dehydrert. Kroppstemperaturen var så lav at den ikke var målbar (dvs. under 35 grader) da hun ble tatt hånd om av Dyrebeskyttelsen LoVe. Men med godt stell og veterinærbehandling kom pusen raskt til hektene og har nå fått en ny familie å være hos.

Heldigvis endte det godt denne gangen. Heldig slapp uten mén. Man må ta godt vare på dyrene også, det er tross alt et liv.

Foto og info: Dyrebeskyttelsen

EE-avfall er gratis å levere

Elektronikkens tidsalder må være i våre dager, da svært mye av det vi gjør er knyttet opp til elektronikk. Ikke mange av oss som klarer oss uten datamaskin, telefon, bil, kaffetrakter, komfyr, lamper eller TV, for å nevne noe.

I takt med vår økte levestandard, den raske teknologiske utviklingen og at mange produktuer har en relativt kort levetid, øker også mengden elektronisk avfall.

Elektronikk inneholder helse- og miljøfarlige stoffer. Dette er ikke farlig under bruk, men kan gjøre skade om det kommer på avveie. EE-avfall blir derfor behandlet på egne saneringsanlegg, hvor de blir demonteret og de ulike komponentene tatt hånd om og viderebehandlet som henholdsvis farlig avfall og gjenvinnbart avfall.

Å ta vare på de gjenvinnbare komponentene i EE-avfall er særdeles viktig ettersom det her inngår det som kalles "sjeldne metaller". Disse metallene er viktig for industriell produksjon - men etterspørselen er større enn tilgjengeligheten. Av stoffene gallium og indium så utvinnes omtrent 70% av verdens forsyning fra Kina. Renas, som miljøsanerer EE-avfall, melder på sin nettside at utvinning av sjeldne metaller er et underkommunisert miljøproblem i verden. "Det benyttes aggressive kjemikalier som forgifter vassdrag og grunnvann, enorme steinmasser knuses og malm løses opp i syre og etterlater seg store sår i landskapet". I tillegg er den en fare for at en del mineraler som er ufarlig når de ligger gjemt under jordoverflaten, kan oksidere og bli et problem når de graves frem. Og hvordan utvinning av kobolt påvirker samfunnet i Kongo, satte fredspris Denis Mukwege fokus på under sin tale på fredsprisutdelingen i fjor. Kobolt er en økonomisk ressurs, men i kjølvannet av gruvedriften er det både sosiale, etiske og helsemessige utfordringer.

Sirkulær økonomi bringer fokuset på at også gjenstandenes ulike komponenter, når dette blir avfall, kan bli et nytt råstoff for en annen gjenstand - og dermed blir avfallsbransjen også en leverandør av råstoff og ressurser til samfunnet. Med god sanering og gjenvinning kommer det alle til gode.

Elektronisk avfall er en avfallstype som man også finner dumpet eller sammen med restavfallet. Men det er faktisk gratis å levere EE-avfall, hvite- og brunevarer, samt kjøle- og frysemøbler på våre miljøstasjoner eller hos forhandler. Ved å levere dette på rett sted, får man også bidratt til at de sjeldne mineralene blir tatt vare på, samtlig som vi slipper å pålegge andre en opprydningsregning.

På denne måten sørger man for at miljøgiftene ikke havner i naturen - og kanskje får man ryddet litt plass i skuffer og skap, samt garasje og bod!

Visste du at:
ved å produsere en mobiltelefon alene,
er det estimert at det oppstår
over 70 kg avfall, hvorav 5 kg vil være
ekstremt giftig.

Kilde: Renas.

<https://renas.no/viktig-jakt-pa-sjeldne-metaller/>

<https://norsirk.no/blog/2019/03/01/koboltens-skyggesider-og-mulige-losninger/>

Bilder denne side: Loop

Noen tanker om produsentansvar

Lofoten har kommet langt når det gjelder å få hentet inn eierløst avfall. Men selv om vi rydder mye, utgjør faktisk det avfallet som er på avveie bare en liten andel av de mengder som kommer inn på riktig måte. Noen av de avfallstypene som kommer inn er underlagt ordninger som sørger for eksempelvis "pant" på drikkebokser og drikkeflasker i plast og et "vederlag" som emballasjeprodusentene betaler inn til Grønt Punkt finansierer mottak av denne emballasjen slik at du får levert den gratis. Det er også tilsvarende for EE-avfall da man betaler litt ekstra når man kjøper produktet, slik at man har mulighet å bygge opp nasjonale innsamlingssystemer som sikrer at avfallet blir miljøsanert og du får levere den gamle TV'n gratis.

I slike tilfeller er det myndighetene som har tatt initiativ til å få laget retningslinjer for å gjøre dette. Det betyr at myndighetene er viktige aktører for hvordan håndtering av avfall skal utføres.

På denne måten har produsenten av en "ting" et ansvar for å sørge for at denne "tingen" kommer til godkjent mottak når den ikke brukes mer. I et sirkulærøkonomisk perspektiv hadde det vært fint om det kunne lønne seg å eksempelvis velge produksjonsmetoder og råvarer som førte til at "tingen" kunne gjenvinnes som nye materialer eller ombrukes, heller en bruk av materialer som ikke kan gjenvinnes. Og at det kunne lønne seg å velge komponenter som kan demonteres og sorteres, i stedet for å ende som restavfall.

Men så er det jo også viktig at den som er bruker av "tingen" tar ansvar. Fordi det blir jo svært vanskelig for den som har laget produktet å sørge for alt kommer til godkjent mottak, hvis kunden ikke bryr seg.... vi kan kalle dette *avfallsprodusents ansvar*.... eller bedre kjent som *"forurensar betaler"-prinsippet*.

I EU-direktiv 2008/98/EC, artikkel 8 definerer produsent ansvar som et ansvar for en vanlig eller juridisk person som profesjonelt utvikler, produserer, prosesserer, behandler, selger eller importerer produkter. Og så klart, selger du gatekjøkkenmat eller bygger hus, er det et ansvar å legge til rette for at avfallet som oppstår kommer til godkjent mottak.

I hele produktets livslengde er det altså mange aktører som er involvert. Incentiver kan iverksettes på flere nivåer - der målet må være å få minst mulig avfall slik at man minsker belastningen på "moder jord". Tiltak kan også være å tilrettelegge for reparasjoner (sko, møbler, mobiltelefoner m.m) og merking med forventet varighet (f.eks. tekstiler, hvor mange vask tåler stoffet, og hvem har ikke kjøpt klær med løse knapper eller sømmer rakner på nesten nye plagg?). Det ville trolig også påvirke våre forbrukervalg.

Skal man lete etter flere svar må man se til i markedøkonomien, i sjiktet mellom monopol og fri konkurranse. Når alle har like betingelser, så er det lik konkurranse. Om noen tar seg til rette eller ikke er underlagt samme regler, så blir det konkurransevridende. Det er urettferdig og ikke riktig at den som velger f.eks å dumpe avfall skal tjene på det. Derfor trengs det også kontrollmyndighet som kan se til at alt blir gjort på riktig måte.

Produsentansvar handler også om å forebygge at avfall kommer på avveie, ved aktivt å gjøre tiltak som sørger for at avfallet kommer i en gjenvinningsloop, men det henger sammen med så mye mer. Konklusjonen er vel at man lykkes med mye, men kan gjøre mer. Og hva med det avfallet som kommer på avveie? Det som ingen har ansvar for å plukke opp? I Norge har Miljødirektoratet (via Statsbudsjettet) bidratt til midler for å rydde marint eierløst avfall, og i år kom også Handelens Miljøfond (plastposefondet) på banen og bidrar. Vi vet at kommunen og Statens Vegvesen også har kostander for opprydding av forsøpling. Det samme har vi når vi må fjerne forsøpling ved returpunkt for glass-og metallemballasje. Aller best og billigst for alle parter, er det at avfallet kommer på riktig plass i utgangspunktet.

Neiii, alt avfall går ikke på ei dyng!

Det var en gang i avfallsbransjens historie at kompaktoren var en god kompis. Det var den gang at alt avfallet ble lagt på deponi, da man trodde at jordkloden var utømmelig for ressurser....

I dag så vet vi at det er knapphet på ressurser, og at vi må bruke om igjen for å få nok, og helst minimere forbruk og avfall. Kompaktoren er med andre ord parkert for lenge siden!

Deponiforbudet for nedbrytbart avfall kom i 2009. Vi har 4 og snart 5 avfallstyper som vi har henteordning på hjemme hos deg. Vi kilde-sorterer, materialgjenvinner, energigjenvinner og håndterer farlig avfall. Vi komposterer til og med matavfall/organisk avfall med hageavfallet og får næringsrikt jordforbedringsprodukt som benyttes her i Lofoten.

Det er overraskende lenge en myte kan leve om at vi kaster alt avfallet på ei dyng, etter å ha gjort så mye for å kildesortere i mange år. Myten er både usann, og heller ikke særlig logisk eller økonomisk forsvarlig. Vi gjør det vi kan for å bidra til at avfallet fra Lofoten går til gjenvinning.

Våre tlf.nummer

Administrasjon: 907 63 659

Svolvær Miljøstasjon: 907 63 952

Leknes Miljøstasjon: 908 07 947

Haugen: 908 02 895

Følg oss på facebook og internett:

www.facebook.com/las.lofoten

www.las-lofoten.no

www.facebook.com/cleanuplofoten

www.cleanuplofoten.no

Sammen holder vi Lofoten ren!

Lofoten Avfallsselskap IKS